

más előnytelenségből csodaszzerűen átlényegített és mindenestül hiteles eleganciája. Három világ, mondhatnánk, eleganciákban és teljes életművekben is elbeszélve. V. I. és Ottlik barátsága igazi, mindent kibíró barátság volt, gyakran ordítva veszekedhettek, Ottlik megmenthette akár V. I. életét is, a barátság kibírta. Ottlik és Illés viszont vagy negyven évig nem is beszélt egymással – ez alighanem próbára tehetné V. I. idegeit, hátha ne adj isten összetalálkoznak nála. Ottlik íróként be sem tehetné a lábát az Illés vezette kiadóba – ha létre nem jön a Magvető, az ISKOLA A HATÁRON-t csak nemrégiben ismertük volna meg. Magasra rakta a mércét – azt a néhányat nem állhatta, akiket magánál jobb íróknak tartott. Ottlik mellett leginkább Mándyt, holott többen voltak V. I. és Illés barátsága, amennyire tudom, nem állt ki szívélyes ordítózásokat. Nemcsak azért, mert Illéssel nem lehetett ordítani, hanem mert V. I. – saját bevallása szerint – félt tőle; lásd Ottlik. Két – meghocsátható – színműben társszerzőként is együttműködött Illéssel, életművének nagy hatalmú kiadójával, de végül, s ez a feltételezés, betelt a pohár, és fölláadt Illés ellen: lecserélte a csokornyakkendőt, Illés emb-lémáját, s megkreálta a magáét, a senkiével össze nem teveszthetőt.

Ki merné mindezek után tagadni, hogy a nyakkendőnek a magyar irodalomban szerepe, jelentése, története van? Juhász Gyula például egyik leghíresebb versében a maga félrecsúszott nyakkendőit szerelmese tartózkodási helyeként jelöli meg. Külön tanulmány tárgya lehetne az is, hogy ma ki miért nem visel nyakkendőt a magyar írók közül, s ezt hogyan, milyen megoldással és motivációval teszi. A Vasnyakkendő magányos jelenség, a könyörtelen őszinteség nyakba vett jelképe. Vajha divat válnék belőle.

Orbán Ottó

AZUTÁN – A KILENCVENES ÉVEK

A parlamentben a száztíz kilós Vasvári Pál
 horpadt bádogként mennydorog, s robajával fölzarja a sárkányt,
 mely lángnyelvének ostorával vág rendet rögeszméink között...
 A százéves recept, hogy megfőzzük a fekete levest:
 ha nincs elég eszünk, jöjjön a szenvedély!
 A szabadság torékeny óraszerkezet,
 össze- és szétszerelnünk egy élet kevés,
 összetörnünk elég egy pillanat.
 Most, hogy Vas István is meghalt, kivel beszéljek erről?
 Barátaim és volt barátaim a hatalom szédületében,
 fülükbe forró ólmot öntött küldetésük tudata,
 szemüket kitolta a gőg –
 egymásba fogódzunk, mint Brueghel képén a vigyorgó nyomorultak,
 s vak vezet világtalant, imbolygunk a régi szakadék felé.